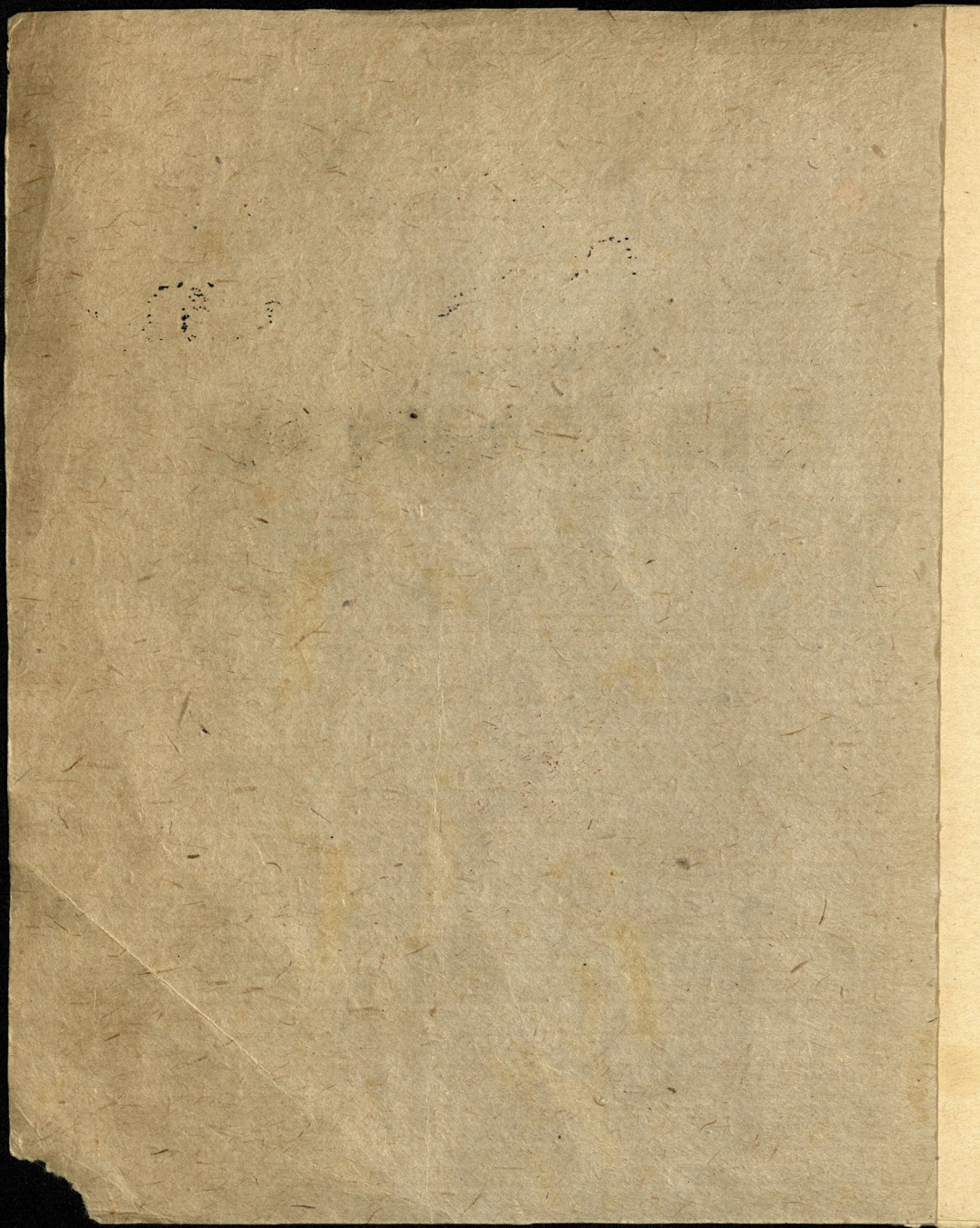

SLOVANSKA KNJIZNICA
LJUBLJANA

C14478

Slovenskim
DUHOVNIKOM

Slovenskim
duhovnikom

1943

Izdal Propagandni odssek pri Izvršnem odboru OF

C 14478

D 10. XI. 1974 | 1009

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je svojem duhovniku dr. Metodu Mikužu prepovedal izvrševati verske obrede, ker je stopil v slovensko Narodno osvobodilno vojsko in postal njen verski referent.

To prepoved je ljubljanski škof izvršil na pritisk italijanskih okupatorjev in svoje belogardistične okolice.

Slovenska duhovščina je to prepoved sprejela molče in nanjo ni reagirala tako, kakor bi se spodobilo.

Osvobodilna fronta slovenskega naroda ne more verjeti, da se je slovenska duhovščina utaborila na pozicijah narodnih izdajalcev.

Zato se predsednik in člani Izvršnega odbora Osvobodilne fronte obračajo skupno z dr. M. Mikužem s pričujočimi sestavki na duhovščino tako imenovane Ljubljanske pokrajine z namenom, da ji v poslednji uri odpro oči za prave potrebe naroda in ji prebudijo voljo za podrežitev vsega današnjega dela rešitvi in osvoboditvi naroda.

Osvobodilna fronta hoče v boju za osvoboditev in združitve vseh Slovencev pritegniti tudi duhovščino "Ljubljanske province", kakor se ji je to posrečilo med primorskimi Slovenci, kjer se je osvobodilnemu gibanju pridružila domala vsa duhovščina.

Dr. Metod Mikuž:

M O J A P O T V P A R T I Z A N E .

Utrujen sem se vrnil izza nemške meje in mislil z brigadami takoj nadaljevati pot, a me je dnevno ča sopisje z novico o moji suzpenziji nenadoma ustavilo. Večkrat je sicer že to časopisje prinašalo veliko laži o mojem delu med partizani, a sem se takemu pisanju še vedno nasmejal prav od srca, zavedajoč se, da mi vest ničesar ne očita, pa tudi, da me tako pisanje pri vsem mojem delu niti najmanj ne ovira. Se-le novica in dejstvo, da mi škof prepoveduje opravljati vsa dušnopastirska dela med partizani, je postala do sedaj prva in edina ovira, preko katere ne morem in ne smem svojevoljno, ker mi to brani zvesto la in pokorščina, dana mojemu škofu.

Ne zanima me, kaj in kako ljudje sodijo o tej moji kazni, ali jo odobravajo ali ne, dejstvo je le, da se ji moram pokoravati od prve ure, ko sem zanj izvedel in da je tako slovenska osvobodilna armada prišla ob svojega dušnega pastirja. Niti zdaleka mi ne seže v misel, da bi s tem svojim pisanjem koga žalil ali celo obsojal, vest pa mi ukazuje in sili, da sem dolžan svojemu narodu podati nekak obračun o svojem delu v njegovi armadi, proseč ga obenem, naj sam razsodi in me, če sem storil katerokoli uro kaj napačnega, tudi obsodi.

1. Ko je bila po nesreči in hudobiji ljudi domo vina izdana sovražniku na milost in nemilost, stajeno ponižanje in sramota bolela vsakega poštenega Slovenca, saj je videl v tem svoje lastno ponižanje in sramoto, nevredno človeka ustvarjenega od Boga za svobodo in srečo, kolikor jo pač ta svet premore. Tako si je mislil in moral misliti vsak poštenjak in nič čudnega ni bilo, če je ob takih mislih prešel tudi k dejanjem, k oboroženemu odporu proti krivičnemu

in nečloveškemu okupatorju, zavedajoč se pravilno, da narodu ne bo nihče prinesel svobode, če si je ne pri bori sam. Vsakdo danes lahko ve, ali bi vsaj lah = ko vedel, kako in zakaj so se prav ob tej tako pravi = lni misli, katero danes potrjuje že zgodovina, začeli razhajati duhovi in kako je vedno razločneje vstajala reakcionarna sila tistih ljudi, ki jim je bilo slovenstvo in domovina le papirnati pojem in ki so zlepa, pa tudi s fizičnim ali moralnim nasiljem skušali zdrobiti ali vsaj razrahljati tesno po vezanost za svobodo se borečih Slovencev. Kaj žalostno je propadel ta njihov prvi poizkus, kar jih pa niti najmanj ni okolebalo, da se ne bi združili z okupatorjem samim, se vrgli nad borce za svobodo, tako z lažjo, ninavščino in svetohlinstvom, kot z orožjem, ki je prelilo veliko najboljšo slovenske krvi. Dosegli so en sam uspeh, da se je namreč moral celotni slovenski narod dokončno odločiti, da se bo boril ali za svobodo ali za nadaljno suženstvo in nesrečo.

Popolnoma razumljivo je, da sem se moral kot Slovenec spričo tako jasno zahtevane opredelitve odločiti. Ker nisem nikdar v življenju ob vseh mogočih vprašanih iskal globljih odgovorov, če so bili na dlani jasni in preprosti, je bil moj odgovor tudi v tej stvari preprost: Vsakdo ima pravico do življenja in le Bog mu ga lahko vzame. To, kar počne okupator in kar naj bi po njegovem fašističnem pojmovanju še prišlo nad narod, daje vsakemu Slovenceu popolno pravico do samcobrambe, ki je po božji volji vsakomur prirojeno. Nisem iskal tega odgovora po učeni = knji = gah, pač pa sem ga našel v božjem stvarstvu, v brezumni naravi, kjer se sleherna rastlina ali žival takoj in dosledno upre vsakemu nasilju, ki skuša zavreti ali obtežiti njeno rast ali razvoj kot je določen od Boga Stvarnika. In se ne bi uprl človek, ki ga imenujemo krono stvarstva, če mu grozi neizbežen pogin? Na vse drugo početje istih Slovencev, ki jim nikdar ni bilo mar svojega lastnega naroda, in okupatorjev, je bil odgovor še lažji: nasilje,

laž, hinavščina, izdaja in umori so njihov cilj, pa naj se odevajo še tako pobožno ali človečansko krinko, zato kot človek in kot duhovnik ne morem z njimi. Ostalo je še dvojje odločitev: ali stopiti na stran za svobodo se borečih poštenih ljudi, ali pa ob strani, iz mirnega kotička resignirano opazovati in čakati, češ, kar bo, bo. Tega drugega nisem mogel, ker mi je to branila moja človečanska kot duhovniška zavest. Od prve ure namreč, od kar mi je škof položil roke na glavo, sem se globoko zavedal resnice, ki jo je za vse čase in kraje zapisal veliki sv. Pavel, da je duhovnik vzeti iz ljudi za ljudi in ni mi bilo treba veliko premišljevati, ko sem izvedel koliko borcev - Slovencev si iskreno želi duhovnika, ki bi jim stal ob strani v njihovi najtežji uri, pri ločitvi s tega sveta. In še nekaj mi ni dalo miru, to namreč, ali je reš mogoče, da se bo ta sveta borba za narodno svobodo in lepšo bodočnost izbojevala brez mojega, na Slovenskem dovolj močnega in - tak bi vsaj moral biti - najidealnejšega stanu? Odločil sem se in šel. Pri partizanih sem bil sprejet tako, kot še nikdar na nobeni fari, na kateri sem včasih skušal služiti po svojih najboljših močeh Bogu in po Njem svojemu narodu. Nezaupno, tuje in vsakdanje so me gledali ljudje, ko sem nastopal svoja kaplanska službena mesta in priznam, da mi ni bilo prijetno pri srcu. Kako vse drugače je bilo pri Serčerjevi brigadi, v katero sem najprej prišel. Spoznal sem, da je bila to božja volja, dobro namreč znam ločiti pravo iskrenost od narejene in te zadnje ni med partizani. Bog mi je priča, da govorim resnico, da me more od teh dobrih, poštenih in kot zlato izčiščenih partizanov ločiti samo še smrt.

2. Vse moje dosedanje delo med partizani je bilo delo duhovnika - dušnega pastirja. Maševal sem, pridigoval, spovedoval, obhajal, pripravljaj umirajoče na smrt, skratka, bil sem med partizani, kamorkoli so me klicali, rabili ali mi je bilo sploh fizično mogoče priti. Vest mi ni nikdar očitala, da bi kjer koli

ali kdaj koli storil kaj napačnega ali kar ne bi bilo v skladu s kancenskimi določili. Če pa je moje delo in bivanje v partizanih sploh oni veliki kamen spotike, radi katerega so danes nekateri ljudje čuti jo dolžne in primorane tako delo ne samo sramotiti, temveč mu staviti tudi zapreke, Bog jim odpusti - sam sem jim že zdavnaj - obenem pa naj jih razsvetli, da bodo mogli ločiti resnico od laži. Jasno in razumljivo mi je, zakaj to delajo, manj jasno, zakaj ne vidijo, da s takim početjem veliko, veliko škodijo veri in katoliški cerkvi na Slovenskem. Ne čuvajo in ohranjajo namreč vere, če večinski del slovenskega naroda, ki krvavi na bojiščih ne samo za narodno svobodo, temveč tudi od vseh smeti očiščeno pravo vero, proglašajo in smatrajo za tako malovrednega, da mu od tegujejo celo iste dobrine, za katere je sam Sin božji umrl in to zato, da je prinesel možnost zveličanja vsakomur, ki ima dobro voljo. Veliko je bilo dela in truda, da sem svojo kazen, naloženo mi od škofa, pravilno razložil svojim partizancem in ponosen sem nanje, da so jo tudi pravilno razumeli in to ne v sovrastvu do katoliške cerkve, pač pa v popolnem razumevanju in spoznanju, da je mogoče, da včasih zmaga laž nad resnico in tema nad soncem in da tako žalostni časi ne morejo dolgo trajati. Res je, večkrat so se moja liturgična opravila vršila pod ognjem sovražnikovega orožja, a vem, da so moje duhovniške besede priklicale na oltar istega Kristusa, kot bi ga priklicale v še tako mogočni katedrali. Kristusa na mreč v njegovi ljubezni ni ne sram ne strah stopiti med izmučene in v bojih začrnele partizane, ki mu vračajo po svojih najboljših močeh, enako z enakim, ljubezen z ljubeznijo. In v tej je obseženo vse, vsa modrost in skrivnost pravega partizana.

3. Se en kamen spotike je moje "sodelovanje" s komunisti. Odveč bi bilo zgubljeni besede, kajti vsaj danes more in mora izprevideti vsak pošten in normalen človek, kaj in kdo so komunisti in v čem je moje sodelovanje z njimi. Skupna borba poštenih ljudi

proti tujemu in domačemu narodnemu sovražniku. Vi torej mogoče reči po resnici, da bi to in tako sodelovanje bilo nekaj slabega in nudega. Danes je vsakomur, če le hoče, lahko znano, da je ena osnovnih zahtev pravega komunizma priznanje in spoštovanje svobode in popolne nedotakljivosti verskega prepričanja vsakega človeka, ki hoče živeti po veri. Ali povedano drugače: Ne bi bil pravi komunist tisti, ki bi še tako malenkostno skušal ovirati moje dušnopastirsko delo med partizani - katoličani. Da je to in samo to resnica, naj mi bo Bog sam priča. Drugačnega sodelovanja pač ne poznam in ga tudi ne morem poznati, ker ga ni. Ali je morda zlo to, da sem pri izvrševanju svojega dela našel prav v komisarjih-komunistih najboljšo in najiskrenejšo pomoč? Tudi to ne more biti zlo po moji vesti, da je prenekateri komunist moj najboljši prijatelj.

Vsi, ki se danes borimo za svobodo, vemo, da doba laži in hudobije ni in ne more biti nekaj stalnega. Z neupogljivo voljo, zaupanjem in vero v Boga in resnico prenašamo trpljenje, ki smo si ga po svobodnem prevdanku ob klicu zaslužnjene domovine naložili. Veseli smo, ko vidimo, kako pravilno razumeva in ceni vse to naš dobri slovenski narod in žalostni, ko še naletimo na nerazumevanje, odpor in sovraštvo, ki je brez stvarne podlage in ga vodi le strast, ki je vselej slepa. In prav ta strast naj bi zavrla tudi vse moje duhovniško delo. Z vso resnobo in skrbjo v srcu se izprašujem, ali je to prav? In isto vprašam ves slovenski narod. Ne iščem ne sočutja, ne zadoščenja, ker nisem ne žalosten, ne užaljen, pač pa me vse to moško in resno skrbi. Ves narod prosim, naj s svojo zdravo pametjo spozna in razsodi, ali mu je moje dosedanje delo v korist ali škodo. To, da sta le majhen delček naroda in okupator spoznala in odločila, da moja navzočnost in delo v slovenski armadi "pohujšuje verne slovenske ljudi" je zame za sedaj sicer velika ovira, nikakor pa ne razlog, da bi zapustil duše tolikih in tolikih poštenih ljudi. Takoj pa se

čem umaknil, ko bo ves slovenski narod, predvsem pa moji partizani, izrekel nad menoj obsodbo svojo. Glas vsega naroda je namreč - kot pravi stara prislovica božji glas in temu sem bil vedno kot človek in kot duhovnik pokoren.

Josip Vidmar:

SLOVENSKIM DUHOVNIKOM!

Poglavitna človečanska in krščanska vrlina in dolžnost je ljubezen. Ljubezen do vsega, od najbližjega do sovražnika. Med tema dvema skrajnostima mora čustvo zlasti danes prav blizu najbližjega naleteti tudi na narodnost. Zato je ljubezen do naroda vsakomur, tembolj pa kristjanu, krepost in dolžnost. Osvobodilna fronta, ki je sprožila slovenski narodno-osvobodilni boj, se je sklicevala nanjo in jo pozivala k dejavnosti. Pozivala jo je v imenu človečnosti. Klicala je vse Slovence in mnogi so se ji odzvali. Kako ste ravnali vi, slovenski duhovniki?

Ljubiti se pravi po Platonu in po Tolstoju žele ti nekemu dobro. K ljubezni spadata torej dve stvari: sila želje in spoznanje dobrega. V odnosu do naroda je naše osvobodilno gibanje razvilo obe polovici v mogočno in popolno enotnost. Opremljeno s pravim spoznanjem o najvišjem dobrem za narod, je pokažalo silo želje, ki se ni ustrašila ne trpljenja, ne žrtev, ne smrti. Njeno delo je delo visoke človečanske in krščanske ljubezni. Kakšno je vaše delo za narod v tem velikem času, slovenski duhovniki?

Ogovarjajoč slovenske duhovnike, nimam v misli vsega slovenskega duhovništva, zlasti ne onega iz našega Primorja, pa tudi ne onih tukajšnjih duhovnikov,

ki v srcu čutijo za svoj narod. Obračam se predvsem do tistih, ki vodijo politiko, nasprotno in sovražno našemu osvobodilnemu gibanju.

Zadnja leta v Jugoslaviji ste bili orodje v rokah stranke, ki je bila po imenu krščanska, v resnici pa je morda nevede, morda pa tudi vede povzročila ali pripravila narodno katastrofo v letu 1941. Njeni predstavniki so tujo okupacijo priznali in se celo poklonili Mussoliniju. To leto je bilo prelomno leto v naši zgodovini. Slovensko ljudstvo je v strahoti, ki nas je zadela, spregledalo in vrglo na dan novo politično formacijo, s popolnoma novo, nezaslišano novo narodno revolucionarno zasnovo. S svojim nezmotljivim čutom je zaslutilo, da je rešitev mogoče doseči samo po docela novih potih in zato tudi z novim narodnim vodstvom, vzetim iz novih ljudskih plasti.

Vi, slovenski duhovniki, ste ta duhovni in prelomni čas prezrli. Ostali ste pri stari miselnosti in priznavali stare "preizkušene" voditelje, s katerimi ste tudi sami priznali okupacijo in smrtno razkosanje slovenskega naroda in ozemlja. Na ljudsko prebujenje in novo porajajočo se moč, ki je nastajala mimo vas in vaših voditeljev, ste gledali najprej z začudenjem, z nezaupanjem, z nevero; nato s strahom, z negotovanjem in ogorčenjem. Polagoma pa se je iz teh nedobrih čustev razvilo celo sovraštvo, pomislite, so vraštvo do slovenskega osvobodilnega boja.

Ne bom našteval posameznih momentov tega razvoja, ne poedinih dvomov, pomislekov, ugovorov, očitkov in napadov na Osvobodilno fronto, ki so prihajali iz vaših vrst in iz vrst organizacije, kateri ste bili še vedno važno orodje, in ki ste jo smatrali za svojo; dejstvo je, da so ostanki te organizacije in z njimi tudi velik del slovenskega duhovništva z nezakonsko zakonitostjo drseli in padali od prvotne brezbržnosti nasproti osvobodilnemu boju k odporu zoper njega. k javnemu nastopu proti njemu, odtod k organiziranemu nastopanju, k ovađuštvu in nato k or-

ganiziranemu ovadustvu. In ista neizprosna zakonitost jih je potem od prvih tajnih stikov z okupatorjem privedla do javnega sodelovanja, potem do zaveznitva in naposled do organiziranega ter oboroženega zaveznitva zoper osvobodilno voljo, ki je v onem prelomnem letu planila iz globin naših ljudskih množic. Privedla vas je v narodno izdajstvo, slovenski duhovniki.

Danes, po padcu Mussolinija, po polomu fašizma stoje ostanki starega slovenskega sveta znova na križpotju. Z njimi tudi vi. Vaši "priznani" voditelji so se že zdavnaj zvezali s fašizmom in hitlerjevskimi morilci. S padcem fašizma je stopila Italija v poslednje razdobje svojega vojskovanja in stoji neposredno pred kapitulacijo. Kaj boste stouili zdaj? Ostane vam samo še en zaveznik zoper mogočno plimo osvobodilne volje v narodu in ta zaveznik je Hitlerjev nacizem, najhujši sovražnik vsega slovenstva in najogabnejši krvnik nad slovenskim narodom. Vaši "priznani" voditelji, ki ne poznajo ne pomislov, ne sramu, so zvezani z njim. Tuda tudi te njihovi zadnji zaveznik je obsojen na pogin. Slovenski duhovniki ali boste še vztrajali v svoji zaslepijenosti? Mussolinijev padeč je zadnji opomin usode, je prst božji, ki vas opozarja, da je vaša smer zabloda, izdajstvo in zločin, saj se morete družiti samo z zločinci, zapisanimi propasti.

Na zadnjem razpotju stojite danes. Še je čas, še lahko spregledate! Še lahko sprevidite, da je za pravega duhovnika prostor samo v vrstah njegovega naroda, ne pa v varstvu in zaščiti narodnega sovražnika. Zavedajte se, da bi vam svobodni in združen slovenski narod nekoč mogel in smel odpustiti dosedanje blodnje! Še je čas! Vedite tudi, da že zaradi usode vsega slovenstva, vaša stvar ni tu doma, ne sme stati. Če bi se to tudi moglo zgoditi, bi bila vaša "pravda" poražena na svetovnih bojiščih. Gorje slovenskemu narodu, če bi se to zgodilo. Doletela bi ga enaka usoda, kakor ga je zadela z versaillskim mirom,

ko je bilo njegovo ozemlje kot last poraženega naroda, naroda, ki se je bil na strani poražene trozveze, neusmiljeno razkosano in razdeljeno na tri države. Če bi pri nas nadvladala vaša stvar, slovenski duhovniki, kar je nemogoče, bi pred svetom veljali za zaveznike osi, ki bo poražena. In če se to ne bo zgodilo, je to samo zasluga Osvobodilne fronte, ki jo vi tako strastno sovražite in preganjate. Za svet je ona predstavnica slovenskega naroda, vi ste mu samo naši kvislingovci.

Dejal sem že, slovenski duhovniki, da zdaleka niste vsi takšni, kakor so nekateri fanatiki med vami, kakor nekateri skrajni prenapeteži v tako imenovani Ljubljanski provinci. Vem, da je med vami mnogo dobrih Slovencev, ki jim je usoda slovenskega naroda ravno tako pri srcu, kakor nam in z ogorčenjem gledajo početje svojih sobratov. Toda zakaj molčite, za kaj se ne dvignite in ne storite nič odločnega zoper te ljudi, ki so tako strašno onadeževali vaš stan in vaša čast? Današnji čas ne pozna spravljivosti in popustljivosti. Zdaj veljajo samo dejanja. Na zadnjem razpotju stojite na tem velikem in usodnem dogajanju. Rešite svojo čast in čast svojega stanu! Slovenski duhovniki so uživali sloves, da so bili prvi buditelji svojega naroda. Danes, ko prejemamo z Gorenjske in Koroške vesti, da tamkaj celo nemški duhovniki s simpatijami spremljajo naš osvobodilni boj, ali hočete danes ta svoj častitljivi sloves zaproviti in se pokriti s sramoto? Vaša človeška in krščanska dolžnost, pošteni slovenski duhovniki, je poseči v naše notranje dogodke in svojim nevrednim tovarišem, svojim voditeljem onemogočiti njih izdajalsko početje in se odločno ter z vso ljubeznijo postaviti na stran naroda, ki z tolikšnimi žrtvami in tolikim junaštvom bije svoj osvobodilni boj za svojo bodočnost in za svojo čast v zboru vrednih narodov sveta.

Josip Kus:

Z A T I R A J M O S O V R A Š T V O !

Vodstvo Osvobodilne fronte se z vso jasnostjo in resnostjo zaveda usodnosti in obsega odgovornosti za potek in uspeh borbe slovenskega naroda v obrambi za svoje golo življenje. Nastop in razvoj Osvobodilne fronte je bil zaradi svoje iskrene in popolne predanosti slovenski narodni stvari moralno tako zmagovit, da so zunanji in notranji sovražniki ljudske volje osuplo obstali pred veličastnim pohodom zaničevanega slovenskega naroda na branike svoje zemlje in svojega življenja. Ta volja je bila tako silna, odločna in prodorna, da je zrušila vse zahrbtne pripravljene, med izdajalci in napadalci sklenjene peklerske načrte: z razkosanjem ugonobiti slovenski narod in ga oropati njegove rodne zemlje.

Organizatorji in voditelji Osvobodilne fronte so se z vso preudarnostjo zavedali, da je tudi slovenski narod, čeprav med najmanjšimi, nepremagljiv, če bodo vse njegove duhovne in fizične sile v neomejenem razpolaganju njegove odločne borbene volje, če se bodo zbirale in združevale v trdni in enotni vse narodni organizaciji. Izpolnili so najvišji zakon popolne narodne edinosti s tem, da so moralni temelj Osvobodilne fronte obdali z vseobsežno svobodo v vsej njeni širini in globini, zavedajoč se z jasno razvidnostjo, da more moralno višino vse narodne borbe zjamčiti in očuvati samo najširša svobodnost. V tem smislu in duhu je Osvobodilna fronta že v prvi dobi zaradi izjemne občutljivosti katoliških političnih krogov še posebej slovesno in resno zagotovila versko svobodo, to je nedotakljivost vsakogar, ki teži za zadostitvijo svoji resnični vernosti, čeprav ni bilo in ni moglo biti nikomur ne v Osvobodilni fronti ne izven nje niti za trenutek v mislih, da bi

se v tej usodni dobi pečal s katoliškimi verskimi in cerkvenimi zadevami v sovražnem smislu. Na teh širokih, vestno in resno premišljenih osnovah se je moglo zgoditi, da so se v slovenski osvobodilni fronti zbrali pokreti vseh kulturnih, političnih in nazor-skih smeri, osemnajst skupin, od Komunistične stranke Slovenije do slovenskih katoliških delavcev in akademikov in ustvarili iz popolnoma svobodne nagibnosti nepremagljivo vsenarodno enoto. To ni bila politika računarskih političnih strank, temveč vstajenje in novo življenje slovenskega naroda, ki se je porodilo iz njegove zdrave, iz verne in plemenite, nikomur sovražne volje do življenja, ki ji je bila edina težnja združiti ves slovenski rod v vse objemajoči narodni ljubezni proti strastno uničujočemu navalu zakletih sovražnikov. Vodstvo osvobodilne fronte se prejasno zaveda, da more samo tako čista moralna osnova dati in ohraniti slovenskemu narodu za uspeh njegove najtežje in najodločilnejše borbe isto vero, ki mu je neobhodno potrebna, da doseže združitev, svo bodo, samostojnost in varnost za svojo bodočnost.

Na drugi strani pa so se dvignili narodni izdajalci. Poklonili so se okupatorjem in razvili razbojniško - zločinsko delovanje nad našim ljudstvom. Javno so priznali oblast zločinskih okupatorjev kot zakonito oblast nad slovenskim narodom ter z njimi stopili v izdajalsko sodelovanje. Istočasno so odprli strastno in zlobno gonjo proti najnaprednejšim in najsmelejšim borcem ter to gonjo pod varstvom okupatorjev razpalili do tako besnega in podlega sovraštva, kakor ga svet dosedaj še ni doživel. Zato da bi v slovenskem narodu izzvali državljansko vojno, so izrabili vdano zaupanje slovenskih ljudskih množic v verske svetosti in s tem blaznim početjem zakrivilili najstrahotnejši zločin nad slovenskim narodom in pravo moralno razdejanje.

Najnovejši in najjasnejši dokaz te brezčutne drznosti je preganjanje dr. Metoda Mikuža, katoliškega duhovnika, ki je premagal ta podivjani teror in pogu

mno sledil klicu svojega srca in razuma, da po svojem odposlanstvu potrdi idealne narodne borce o večličnosti in pravičnosti njihove borbe. V svojem izdajalskem časopisju so obsuli tega junaškega duhovnika z grmado laži, da izzovejo proti njemu javno sovraštvo in zaničevanje in s tem pripravijo pogoje za uničujoči udarec proti osvobodilnemu gibanju. Toda njim nasproti stoji človek čiste vesti in plemenitih dejanj, neupogljiv, zvrnan, ponosen zmagovalec v ljubezni in zvestobi nad besnim sovraštvom in izdajalskimi protivniki osvoboditve slovenskega naroda.

In kaj ste spričo teh pojavov storili vi, predstavniki katoliške cerkve v "Ljubljanski provinci", ki ste ravno tako sinovi slovenskega naroda?

Vedite, da sta sovraštvo in izdajalstvo največja, najhujša in najbolj razdiralna nevarnost za enotnost in moralno življenje slovenskega naroda. Zoper to nevarnost se more in po moralni postavi mora boriti ves narod, proti njej se more in mora boriti vsak Slovenec v vsem svojem bitju in žitju.

Mi moramo to nevarnost preprečiti, če hočemo doseči združitev in svobodo našega naroda in mu zavarovati svobodno bodočnost. Sovraštvo in izdajstvo nas ne moreta rešiti.

Boris Kidrič:

KOMUNISTI IN SLOVENSKA DUHOVŠČINA.

Odveč bi bilo, ponovno govoriti o jamstvih, ki jih je dala Komunistična Partija Slovenije glede svobode vesti, svetovnega nazora in izvrševanja verskih opravil. Mislim, da za ta jamstva najbolje vedo prav tisti svetni in duhovni Selogardistični očetje ter organizatorji, ki so pokrenili tako imenovani boj za "obrambo vere". Komur zadeva še vedno ni jasna, pa si naj ogleda številke "Dela" iz lanskega leta, preuči naj načelni članek tovariša Edvarda Karde lja v prvi številki "Ljudske pravice" in naj končno vpraša tudi svojega škofa za vsebino pisma, ki mu ga je uradno poslal Centralni Komite naše Partije s podpisu dveh svojih članov.

Več o teh jamstvih ne bom pisal. Naša Partija namreč ni stranka starega politikantskega kova, ki ob vsaki konjunktorni priliki vrže v koš svoje "načela" ter jih taktizersko zamenja z novimi. Kakor je znano, sodi med temeljne odlike naše Partije dejstvo, da svoja načela neomajeno brani, da je načelna stranka. Če ne bi bila taka, pač ne bi mogla vzdržati preganjanj, ki jih je že doživela in jih še doživlja, temveč bi se bila že davno spečala s tujimi in domačimi oblastniki - kakor je to storilo že nekaj "revolucionarjev" in "revolucionarnih" pokretov, ki so se v svojih mladih letih košatili z radikalno frazo, kasneje pa krenili na izvožena pota oportunistične, se pravi breznačelne politike. Če pa je z načelnostjo naše Partije tako - in da je tako, vedo razen Partije najbolje prav njeni najbolj zagrizeni nasprotniki - tedaj so jamstva, enkrat in še nekajkrat dana - zadostna.

Danes je treba predvsem poudariti, da naša Partija ne le ni slepa za dejstva, ki jih izkaže raz-

voj, temveč, da je prav obratna tvorna sila, ki je sobna taka dejstva v vsej njihovi zvezi zajeti ter jih vključiti v celoto svojih namenov in svoje perspektive. Za dejstva gre torej naši Partiji. Da govorim konkretno če je bilo n.pr. v gnili carski Rusiji dejstvo, da se je velikanska večina pravoslavne duhovščina priključila reakcionarnim carskim, veleposestniškim in drugim parazitskim krogom ter, vdinjala tujemu imperializmu ko je iz vseh strani naskočil novo Rusijo, tedaj je jasno, da sta VKP (b) in mlada sovjetska oblast morali voditi proti taki duhovščini borbo. Nihče ne taji, da je bila ta borba tudi neizprosna. Opozoriti pa bi želel, na "drobnarijo", ki jo naši domači reakcionarji vselej namenu ma spregledajo. VKP (b) in mlada sovjetska oblast - se namreč proti pravoslavni duhovščini nista borili tako neizprosno zato, ker je bila - duhovščina (pod besedo borba na tem mestu pač ne razumevam konfrontacije in idejne borbe dveh nasprotnih nazorov). Pač pa sta se borili proti njej zaradi tega, ker je podprla reakcijo in izkoriščala verska čustva sovjetskih državljanov za utrditev reakcije. Čim pa so bila v Sovjetski Zvezi izpodnešena materialna tla reakciji in čim je pravoslavna duhovščina v današnji Rusiji iz temeljev spremenila svoj odnos do nove sovjetske oblasti, zlasti pa še proglasila ob nemškem napadu obrambo sovjetske domovine, se je seveda tudi spremenil odnos sovjetske oblasti in predstavnikov VKP (b) do duhovščine v Sovjetski Zvezi. Mar je postal tovariš Stalin sam sebi nezvest, ko je imal domovinske proklamacije in denarne domovinske zbirke sovjetskih škofov in sovjetske pravoslavne duhovščine odgovoril z zahvalnimi brzojavami, ki jih je sovjetski radio javno citiral?! Im mar so sovjetski škofje "pogazili svojega Boga", ko so, izpolnili svojo dolžnost do sovjetskega ljudstva in sovjetske domovine?! Ne - ampak pravoslavna duhovščina je "samo" spremenila svoj odnos do domovine in do oblasti sovjetskih narodov ter sovjetskih ljudi. Nič več in nič manj.

Kar velja za Sovjetsko Zvezo, velja tembolj za Slovenijo. Če je namreč v Sovjetski Zvezi po revoluciji 1.1917, šlo dejansko za državljansko vojno in za orientacijo pravoslavne duhovščine v tej, se pravi državljanski vojni, tedaj gre pri nas v Sloveniji za osvobodilno, za domovinsko vojno vsega slovenskega naroda proti okupatorju in za orientacijo slovenske duhovščine v tej se pravi, osvobodilni, domovinski vojni naroda proti okupatorju. Naša Partija, ki je pokrenila osvobodilno vojno slovenskega naroda, dala pobudo za vse - narodno Osvobodilno fronto in plačala v narodno osvobodilnem boju doslej največ krvnega davka, ima in mora imeti do konkretne slovenske duhovščine in njenega konkretnega ponašanja pač tak odnos, kakršnega ima duhovščina do naroda in njegove osvobodilne boje. Eno je načelo o svobodi vesti, svetovnega nazora in verskih opravil. To načelo smo vselej spoštovali in ga bomo spoštovali. Drugo pa je, in to drugo nima s prvim ničesar skupnega - konkretno ponašanje konkretne slovenske duhovščine. Nikakor ni bil slučaj, če smo v isti številki "Dela" ki je znova proklamirala: naše načelo o svobodi vesti, tudi naglasili, da narodnih izdajalcev črna sукnja ne bo ščitila. Kdor ima odprte oči, mu bo pač jasno, da je zgornje dejstvo v popolnem skladu z nekim drugim, zelo pozitivnim dejstvom, z dejstvom namreč, da je dr. Mikuž M., ki ni v osvobodilnem gibanju nikoli in nikjer zatajil katoliškega duhovnika, temveč je po slovenskih hribih in gozdovih opravil več verskih obredov ko vsi belogardistični duhovni gospodje skupaj - našel prav v komunistih svoje najboljše tovariše, ki v njem spoštujejo človeka in slovenskega borca in v takem človeku ter borcu tudi njegova prepričanje.

Mi komunisti menimo, da vsaka družbena plast nujno doživi tako usodo, karkšen je pač njen odnos do neogibnih procesov. Zlasti velja to za njen odnos do naroda in narodne bodočnosti v današnji prelomni dobi in razdobju narodno osvobodilne vojne. V tem

smislu seveda ni odvisno od nas komunistov, kakšno sodbo bo slovenski narod izrekel o svoji duhovščini v najbrže zelo kratkem času. Odvisno je to od slovenske duhovščine in zgolj od nje.

Mnenja sem, da je pretežni del belogardističnih duhovnikov že spregledal, kam je tudi duhovščino kot tako in katoliško vero kot tako na Slovenskem privedel belogardizem. Svojo bližnjo preteklost bi zaradi tega ta duhovščina rada oprala z novimi, tako imenovanimi "sredinskimi" stališči, gesli in prijemi. Zagrešena, zelo zagrešena je ta pot. Zagrešena je tudi pot tistih naivnih belogardističnih duhovnikov, ki menijo, da lahko "sredina" uresniči nemogoče in nemoralno "spravo" med grehom in čednostjo, da lahko "pomiri" belogardizem in slovenski narod ter njegovo osvobodilno gibanje. Samo narod in okupator sta. Narod je, ki je bil razbojniško napaden, izropan in razkosan, in okupator je, ki je razbojniško napadel, ropal in ubijal. Tretjega med njimi ni. Je pravica in je krivica, tretjega med njima ni. Prav zato je "sredina" samo podaljšek in nova oblika belogardizma v svojem bistvu nič manj protinardna od belogardizma samega. Kdor hoče popraviti svoje grehe nad narodom - in narod je kljub vseh strahotam, ki jih je doživel, še vedno dovolj velikodušen, da celo ob dvanajsti uri omogoča spokoritev - tega ne vodi pot v "sredino", temveč ga vodi v narodno-osvobodilno gibanje.

Ni stvar nas komunistov, da rešujemo slovensko duhovščino. Kot sinovi in prvoborniki svojega naroda pa imamo dolžnost, da pozovemo slehernega Slovenca, torej tudi tiste slovenske duhovnike, sinove svojega naroda, ki žele narodu dobro, in da jim rečemo: Kakor vsem Slovencem so odprta vrata tudi vam v osvobodilno gibanje. Kdor se ga hoče udeleževati čistih misli bo doživel tak sprejem in tako sožitje z nami kakršnega je doživel dr. M. Mikuš in kakršnega so doživela kopica srbske pravoslavne duhovščine v Narodno-osvobodilni vojski Jugoslavije.

Doslednji reakcionarni ideologijo so radi predstavljali komunizem in katolicizem kot dva antipoda z veliko moralno silo (komunizem seveda z negativno, antikristovo moralno silo). V pravični narodno osvobodilni borbi proti silam fašističnega, vsem naravnim etičnim in moralnim pojmom nasprotnega barbarstva je komunizem dejansko in znova dokazal ogromno, da, nepremagljivo moralno silo. Človeka se loteva ra dovednost, ali bo slovenska duhovščina dokazala v pravičnem narodno-osvobodilnem boju vsaj toliko moralne sile, da se bo razen dr. Metoda Mikuža iz njenih nedrij izvil saj še en slovenski duhovnik in se priključil borcem za slovensko svobodo.

Edvard Kocbek:

SLOVENSKI KRISTJAN SVOJEMU DUHOVNIKU

Spominjam se ene naših partizanskih noči. Na nebu je sijal droben krajec, svet je bil potopljen v pojojen somrak, le na bližnji progi je od časa do časa zaregljala sovražnikova strojnica. Bili smo na dolgi poti, šli smo v dolgi vrsti drug za drugim, oprta ni in tihi. Karavana se je vila enakomerno po ravnini, enakomerno v hrib, enakomerno v dolino. Tudi prejšnja leta sem mnogo hodil peš po naši zemlji, toda takega razmerja do nje nisem dobil nikoli kakor v teh nočnih pohodih. V noči si vedno bliže resnici, bliže zemlji in človeku. Šele noč mi je razodela človeško skupnost. Pred seboj čutim tovariša, za seboj čutim tovariša. V motni osvetljavi cutimo, kako se spreminja okolica, neprestano smo prisiljeni ustvarjati nove ravnotežje svoje zavesti v temnem svetlu, vedno nove člene vključujemo v svojo ponočno zavest. Vsakdo misli svojo misel, toda vse misli so si

sorodne. Ganotje me je prijelo, kadar koli se je kdo zamajal, otrujenosti ali se v odmoru tesno naslonil na tovariša.

Za take noči bom do smrti hvaležen, kajti nočni mir nad slovenskim trpljenjem mi je daroval spoznaja, ki mi ob belem dnevu niso bila dana. Nekaj slovesnega je hoditi ponoči med požganimi slovenskimi domovi, mimo grobov, kjer spijo naši junaki, in obenem čutiti mir veselja. Nekaj posebnega je spajati aktualnost s večnostjo. Mnogo stvari sem na takih nočnih pohodih premislil, vse, kar me zadnji dve leti pregiblje, sem v čistih nočeh jasno potrdil in zavestno prevzel nase. Ali ni to velika stvar, če sem lahko vse, kar sem podnevi mislil in sklepal, ponoči spravil v sklad z zvezdami, z globokim prostorom neba, z omamno neizmernostjo bivanja? Marsikatero noč sem doživel, kako je vse na svetu povezano in kako je tudi ponoči trdna in globoka resnica, ki jo podnevi oblikujemo s političnim razumom. Svojo odgovornost sem prej mogel preizkušati v zaprtih sobah, med knjigami in hlastnimi ljudmi, danes jo preizkušam sredi odprtega stvarstva, v toku dogodkov, med ustvarjajočimi ljudmi. Zavedam se, da je človeku dodeljena posebna sreča, če lahko ponoči leži pod milo nebo ter zroč v migljajoči nebesni prostor s tovariši šepeta o nalogah in skrbeh prihodnjega dne. Zavedam se, da je posebna milost, če misel na mater, ženo in otroka vežeš z ljubeznijo do ljudi, ki so vsaj hip pripravljeni darovati življenje za skupno stvar. Največja svetost današnjega časa je dana tistem, ki se združi z ljudstvom in živi z njim v snegu, dežju, ognju in smrtni nevarnosti.

Bližali smo se vasi na hribu. Hiše so stale sklenjeno stisnjene in nas začudeno čakale. Sklenili smo, da se v vasi ustavimo in malo počijemo. Razposlivali smo straže in stopili v hiše. V njih so bili partizani že stari znanci, vaščani so jih sprejeli gostoljubno. Porazdelili smo se po hišah; z nekaterimi tovariši sem prišel v hišo bledega gospodarja,

ki se je pred kratkim vrnil z Raba. Moji tovariši so kmalu odšli še dalje po vasi, vsi so imeli znance v njej. Kako čutimo potrebo po dobri besedi! Naenkrat sem se spomnil, da imam tudi jaz znanca v vasi. Kar dvignilo me je, da bi šel in ga zbudil. Povedal sem gospodarju, da bom šel obiskat domačega kaplana, ki ga dobro poznam in ki se me bo gotovo razveselil, saj sva nekoč tako živo slutila vprašanja, ki so se danes odprla v vsej širini. Zahotelo se mi je pogovora z nikodemom, ki me veže nanj topel spomin in ki danes gotovo trpi pod tragično krivdo duhovniškega stanu. Gospodar se je začuden obrnil k meni in mi položil roko na rame: "Nikar, prosim vas!" Pogledal sem ga in napolnila me je groza, češ ali je tudi ta podlegel? Gospodar, ki je gledal tolikim umirajočim na Rabu v oči, je rahlo stisnil roko na mojem ramenu in dejal: "Bojimo se ga". Tedaj se je v meni nekaj zrušilo. - Verjel sem besedi izmučenega človeka. Stopil sem na prag hiše in se v motni temi zazrl proti župnišču.

Tam v beli sobi spi mlad slovenski kaplan in ne ve, kaj se godi po svetu in nocoj v njegovi vasi. Pred moje oči je stopila podoba sobe, z ličnim pohištvom, svetimi podobami na stenah in novomašniškim spominom nad klečalnikom v kotu. Povsod sta red in čistost, povsod diši po jabolkih in kadilu, čez okna višijo prosojne zavese in zastirajo pogled v življenje. Omara je polna knjig, budilka tikataka na nočni omarici, kjer poleg brevirja in izvodov "Slovenca" leži majhen tiskan obrazec, v katerega so statistično vpisana dobra in slaba dejanja minulega dneva. Na tej razpredelnici stoje vprašanja: Kolikokrat si obiskal Najsvetejše? Kolikokrat si pobožno izrekel božje ime? Ali si si pritrgal pri jedi? Ali si zbrano prebiral brevir? Ali si obudil zvečer popolen kes? In še dolga vrsta podobnih vprašanj. Na vsako vprašanje je s svinčnikom zabeleženo odgovarjajoče pozitivno ali negativno zamenjenje. Zgledal sem obraz mladega človeka s trdimi potezami okrog usten in nezaupljivimi očmi. Stisnilo me je v srcu,

ko so za drobnimi vprašanji na papirju vstala na nebu noči velikanska vprašanja: Kakšnega duha imaš v sebi? Ali te je ljubezen osvobodila? Ali si preprost in ponižen? Ali veš, da mora božji duhovnik popolnoma služiti sočloveku? Ali si si naložil križ svojega naroda in odšel z njim na Golgoto? Ali si danes tolažil vdove in sirote? Ali si jih ščitil pred nasilniki? Ali si bil učitelj in učenec svojega ljudstva? Ali si mu dal svoje srce?

V ušesa so mi zazvene besede: "Bojimo se ga." Izgovoril jih je veren slovenski kmet, ki je vse življenje garal od zore do mraka na krpici zemlje in hotel biti zvest rodu in Bogu. Delo ga je oblikovalo, v delu je grešil in se čistil, vse misli, čustva in želje so šle skozi njegovo utrujeno srce, zemlja mu je začetek in konec življenja. Z njo se neha končnost in začne neskončnost, z zemljo je združena ljubezen, vera, poezija. Zaradi zemlje ljubi otroke, romarje, svetnike in reveže. Bog je združen z njegovim trpljenjem, najslajše misli mu vstajajo iz zemeljske ujetosti. Tudi tista daljna, nikoli izgovorjena misel kmetova vstaja iz nje. Tista daljna misel na boljši svet. Tista misel, ki je sredi noči tiho povedala: "Bojimo se ga". Tam pa spi mlad njegov duhovnik vzgojen med knjigami in v pokorščini brezpogojnemu redu in vsakokratni oblasti, človek, ki je njegov duh odtrgan od zemlje, izkoreninjen iz časa in prostora, ki je pozabil, da je rojen iz utrujenih nadržij delovnega človeka in da mora služiti slovenskega človeku na njegovi poti do človečnosti in svetosti. Nekaj zatrtega in nesproščenega sem zagledal v mladem duhovnu, nekaj mrtvega in gluhega je v njem in okrog njega, nekaž je zašel in zdaj ne ve, ne kod ne kam.

V bledem in izmučenem kmetu pa sem začutil zvenenje dragocenega in toplega glasu, ki preveva svet in napolnjuje človeštvo z odrešujočo resnico. V njem sem zagledal svetost slovenskega trpljenja in upanja. Zazdel se mi je kakor očak, ki je doživel ži

vljenja in smrt in ki so mu oči zazrle Obljubljeno deželo. Po dolgih stoletjih je zagledal znamenja na nebu in zaslutil, da se bo človeka pravica kmalu izkazala. Ni vsi smo izraževalci tega upanja, on pa je dejanski njegov nosilec. V srcu slovenskega kmeta je zrasla vera v novi svet, kakor požena cvet v pomladni naravi. Tiho brez hrupa je sprejel spoznanje delovnega človeka in njih posledice. Ni ga prizadelo, ko so mu zažgali dom in zaklali soseda. Ni ga omajalo, ko je njegov duhovnik obsodil njegovo upanje in ga zapisal na listo sumljivih ljudi. Njegova vera ni odvisna od dobrega ali slabega duhovnika. Ko je hranil na Rabu svoje zvesto upanje na boljši svet je obenem molil rožni venec. Ko je prišlo nadenj na silje domačih izdajalcev, je stisnil zobe in umolknil, toda upanja ni izgubil. Tako ravnajo tisti, ki so popolnoma prepričani o neizbežnosti tistega kar prihaja. To je zvestoba ljudstva, ki danes mnogo čisteje predstavlja Križanega od njegovih duhovnikov.

Tisto noč sem vzljubil slovensko ljudstvo s posebno ljubeznijo. Pridružil sem mu popolnoma in se ga tesno oklenil. Politični in družbeni vlogi, ki jo delovno ljudstvo igra v današnji zgodovini, se pridružuje še duhovna vloga. Ljudstvo ni le občestvo dela, ampak občestvo najavestejših in najčistejših ljudi. Ljudstvo predstavlja zgodovinske sile in posebno нравno zadržanje teh sil. Ljudstvo je občestvo tistih, ki so mu obljubljeni blagri in vzvišeno dostojanstvo v občestvu svetnikov. Nasloniti se na ljudstvo se ne pravi le zaupati v njegovo družbeno tvornost, ampak zaupati tudi v njegovo нравno poslanstvo. Ljudstvo je danes nosilec človečnosti in svetosti. Vsem, ki so izšli iz ljudstva, je danes postavljena zapoved, da se povrnejo k svojemu ljudstvu in z njimi zaživijo. Kdor čuti resnično ljubezen do človeka, ga mora vzljubiti v ljudstvu, vstopiti mora v ljudsko občestvo, z njim živeti in trpeti. Če pa to ljubezen premorem, potem moram izraziti jo brezpogojno, pa naj ima ljudstvo prav ali ne. Z ljubečim bit-

jem je treba živeti in umreti. Kako naj ljubim ljudstvo, če se ne spojim z njegovo usodo? V spomin mi prihajajo besede krščanskega misleca: "Predno preteč tam dobro in zlo, ki ga je pričakovati od zgodovinskih sil ljudstva se moram odločiti za sožitje in sočutje z njim."

To je moja misel, ki jo izražam slovenskemu duhovniku, Kristjan ne sme v nobenem primeru prenehati živeti s svojim ljudstvom. Kristus je pretakal solze žalosti in veselja nad svojim ljudstvom, kajti ljubil ga je kot Bog in kot človek. Kristus je ljubil ravno njega. Prav to je znamenje kristusa samega, da se njegov Evangelij oznanja ubogim in trpečim. Zato je mesto slovenskega duhovnika danes edino le na strani ljudstva, to se pravi med tistimi, ki najbolj hrepenijo po svobodi, resnici in pravici, kajti v tej težnji je izraženo hrepenenje po odrešenju. Ves slovenski narod je zahrepenel po svojem pravem človeškem življenju. Zdaj stoji sredi najbolj vročega preoblikovanja sveta, združen z vsemi borci za novo podobo življenja. Slovenski narod nastopa z drugimi narodi na pozornici zgodovine, boreč se za osamosvojitve človeka, naroda. Kakšna krasna prilika za vse žive, neustrašene in ustvarjajoče ljudi! Kakšna prilika za prave delilce božje milosti! Kakšna prilika za vse tiste, ki verujejo, upajo in ljubijo! Tu se ustvarja zgodovina, tu se oblikuje človeški red, tu se odrešujeta človek in narod.

Zato se dvigni, slovenski duhovnik, in polni odrešenjskega nemira pohiti med borce in ustvarjalce novega življenja, da zaživiš med njimi novega človeka in novega kristjana. Prelomi s svojimi stanovskimi predsodki in s svojo meščansko okolico ter se pri druži svojemu ljudstvu. Mi vsi te čakamo, kristjani in nekristjani. Posebno mi kristjani, ki nam je evangelsko delovanje postalo največji ukaz. Želimo, da se v vas prebudijo prave duhovniške moči in se postavijo v službo bližnjemu.

Marijan Brecelj:

O D L O Č I T E S E !

Naši tovariši so se vsak iz svojega gledanja na svet v skupni skrbi za našo slovensko stvar obrnili na vas s pozivom, da premostite prepad, ki je nastal med mnogimi izmed vas in med slovenskim ljudstvom. Jaz se hočem v izvrševanju iste naloge le na kratko dotakniti tistih glavnih ugovorov proti OF, ki jih slišimo predvsem iz vaših krogov. Ti ugovori so pri nekaterih izraz neorientiranosti, pri drugih pa zvit izgovor in pretkano propagandno sredstvo za premišljen boj proti OF. Eni in drugi naj sprejmejo dejstva, ki vam jih sporočamo, na znanje v zavesti, da jih ne pribijamo pred vami iz taktizerskih razlogov, ampak zato, ker so izraz našega resničnega prizadevanja in take miselnosti, ki je odločno pretrgala s tim tim načinom naše pretekle politike, ki je bila polna laži in prevar.

Predno spregovorim o posameznih ugovorih, ponavljamo načelno stališče, ki je skupno vsem sodelavcem OF in njenemu vodstvu. Država, narod, družina, javno in zasebno življenje slonijo in bodo morali sloneti na zakoniku naravnih etičnih zapovedi. Prav to je tista bistvena moralna vez, ki združuje vse pripadnike OF različnih nazorov in vse poštene Slovence v delu za narodno osvoboditev in v delu za novi slovenski red. Iz tega temelja vsem skupne naravne človeške morale bo lahko vsak kristjan živel, rasel in se duhovno razvijal v duhu svoje resnice. Tako se bo dosegla nujno potrebna in prava strpnost med pristaši raznih ver, nazorov in prepričanj. In take osnove so že danes položene med pristaši osvobodilnega gibanja. Naravno je, da so v osvobodilnem gibanju zavarovane bistvene krščanske vrednote in da bodo zavarovane tudi v bodočnosti. Zavarovana je svoboda ne le notranjega kr-

ščanskega prepričanja, ampak tudi zunanjega izpovedo vanja in verske prakse. Smoter Osvobodilne fronte je resnična demokracija, s katerim si bo slovenski narod uredil celotno svoje življenje. S tako demokracijo bo zavarovano vse javno in zasebno življenje, zato bo tudi zavarovana svoboda Cerkve, da bo lahko sama iz sebe izvrševala svoje naloge, s katerimi bo omogočeno individualno versko življenje. To se pravi, da je danes in da bo v novem slovenskem življenju prav tako zavarovana božja služba, oznanjevanje Kristusovega nauka, delitev zakramentov in vse kar je v zvezi z vernikovim in duhovnikovim nastopanjem v obsegu cerkvenega življenja.

To načelno stališče, ki ni lastno samo katoličanom v OF, ampak pravitakó njenemu skupnemu vodstvu kakor vsem pristašem osvobodilnega boja mora biti tudi dobrovernim duhovnikom zadosten odgovor na vse njihove očitke. Kljub temu pa je prav, da vsaj glavne ugovore še posebej ovržemo.

Vi trdite, da je OF izrazito komunistična organizacija in da vam že zaradi tega ni mogoče sodelovati z njo, ker je katoličanu po papeževih navodilih prepovedano vsako povezovanje s komunisti. V odgovor na to trditev se predvsem sklicujem na sestavek "Kleve vete in dejstva", ki ga je napisal naš predsednik tov. Josip Vidmar. V njem je slovenski javnosti ponovno prikazal sestavo, naloge in delo Osvobodilne fronte ter vlogo Komunistične stranke v njenem sklopu. Zlo namerna je trditev, da je OF nekaka politična organizacija, neke vrste politična stranka ali frakcija. To ni in ne more biti. Of je vsenarodno osvobodilno gibanje, je izraz in oblika samoohranitvenega boja, ki ga bije slovensko ljudstvo proti nasilnemu okupatorju. Ko smo bili postavljeni pred dejstvo, da je okupator tu in da nas hoče uničiti, je bila dolžnost vsakega rodoljuba, da se bori, tako dolžnost komuniste, kakor katoličana, kakor svobodomisleca. Zakaj? Zato, ker je bil ogrožen ves narod, pravitako slovenski katoličan, kakor komunist, kakor svobodomislec. Tak na-

rodni samoohranitveni boj ne more zasledovati cilja
rešiti le en nazorski tabor na Slovenskem, ampak je
že po svoji naravi namenjen rešiti slovenske skupno
sti. Narod je vrednota, ki jo je po božjem in člove-
čanskem pravu treba spoštovati in ohranjati in boj
za ohranitev naroda je boj za nujno potrebno obliko
celotnega človekovega izživljanja. In zato je pri
nas boj za ohranitev slovenskega naroda postal sve-
ta dolžnost in pravica vsakega rodoljuba brez razli-
ke njegove politične in nazorske pripadnosti. Nekate-
ri trdijo, da so pozicije katoličanov v OF slabotne,
in vprašujejo, zakaj nima tudi duhovščina deleža na
sedanjem narodnem vodstvu? Vprašamo vas, čigava kriv-
da je, da niste udeleženi pri osvobodilnem gibanju v
taki meri in s tako veljavo, kakor bi bili lahko? Mir-
no lahko trdimo, da je krivda na vaši strani. Dobro
veste, da so vse tiste skupine in vsi tisti posamez-
niki, ki so bili prisiljeni zaradi dejanskega polo-
žaja prevzeti vodstvo osvobodilnega gibanja, pozva-
li k sodelovanju prav vse, tako bivše voditelje akti-
vnega katoliškega tabora na Slovenskem z vami, slove-
nski duhovniki vred. Ne smete se pa seveda čuditi, če
tega poziva niso prejeli tisti ljudje, katerim je bi-
la v preteklosti poverjena skrb za usodo našega na-
roda, ki so ga pa takoj ob prihodu okupatorja izda-
li, s tem, da so našega najhujšega življenjskega sovra-
žnika sprejeli za zaščitnika in se mu poklonili. Nih
če ne bi mogel odrekati n. pr. dr. Natlačenu pravice
sodelovanja in magari tudi vodstvene vloge v os-
vobodilnem gibanju, če bi se v resnici zavedel svoje
odgovornosti do ljudstva in stopil na stran njegovo.
Nemogoče pa je istočasno služiti tistemu, ki je po
tem ubijalcu ogrožen. Posebej spominjam v teh vr-
stah tisti prvi čas naših osvobodilnih naporov v le-
tu 1941, ko se je vodstvo Osvobodilne fronte, ki je v
takratnem svojem Plenumu združevalo 18 različnih po-
litičnih in kulturnih skupin ter frakcij, obrnilo s
posebnim pismom in s posebnimi odposlanci na ljub-
ljanskega škofa z željo in namenom, da katoliška

cerkev na Slovenskem s svojo duhovščino podpre osvo-
bodilno gibanje. Spominjam na številne pozive in
pročnjaje, ki jih je vodstvo krščanskih socialistov
nasloвило na dr. Rožmana z enakim namenom. Spominjam
na številne razgovore in pozive, ki so jih dajali
pristaši osvobodilne fronte mnogim slovenskim duhov-
nikom. Spominjam na razgovore, ki smo jih vodili z
vsemi vidnimi predstavniki katoliškega tabora z edi-
nim namenom, da bi ustvarili prepotrebno enotnost
slovenskega naroda. Posebej povdarjamo na tem mestu
da se je vse to zgodilo prej, predno je bila prelita
prva kaplja slovenske krvi. Na vprašanje, zakaj smo
naleteli skoro povsod na gluha ušesa ne moremo odgo-
voriti, ne da bi obsojali zadržanje teh ljudi. To na-
šo voljo ustvariti narodno enotnost mimo nazors-
kih in političnih razlik z eno samo omejitvijo, izlo-
čiti iz nje narodne izdajalce, bomo z mirno vestjo
in polnimi dokazili dokumentirali. Če torej čuti da
nes del slovenske duhovščine in del bivših kat. vođi
teljev-laikov, da je odrinjen od sodelovanja in vođ-
stva slovenskega naroda, se mora zavedati, da je tega
kriv sam.

Našemu osvobodilnemu gibanju hočete za vsako ce-
no vtisniti značaj socialne revolucije. Mislím, da
je doba teh dveh let dovolj jasno dokazala, da je pr-
vi in glavni smoter sedanjega našega boja narodna
osvoboditev in da niti zdaleč ne posega ta boj v ka-
ko socialno revolucijo. Ako bi le z drobcem dobre
volje spremljali delo in napore vodstva OF, bi mora-
li brez dvoma samo to voljo in te cilje osvobodilne
ga gibanja razbrata. Že dejstvo, da OF združuje vse
plasti slovenskega javnega življenja brez vsatih
razrednih razlik dokazuje njen narodno osvobodilni
značaj. Dokazuje pa ta narodni značaj tudi vsa nje-
na politika, ki jo vodi popolnoma v skladu s cilji
združenih zaveznikov. Dokazuje to njeno voljo prak-
tično izvajanje oblasti na ozemlju, ki ga je osvobe-
dila naša vojska. Dokazuje končno to njeno hotenje
ustroj in borba njene vojske same, ki je izključno

usmerjena v obrambo in osvoboditev slovenske domovine. kdor je iskal nasprotnih dokazil v morebitnih izjavah in dejanjih neodgovornih ljudi, ta je nameno ma potvarjal resnico zato, da bi osvobodilnem gibanju škodoval. Okvir osvobodilnih teženj je začetan z devetimi osuovnimi točkami, ki jih je jeseni 1941. sprejel Plenum OF v Ljubljani. V teh osnovnih točkah je poudarjeno, da bo v vseh stvareh, ki presegajo okvir sedanje osvobodilne borbe odločalo na demokratičen način slovensko ljudstvo samo. Ker je več narod poklican v ta osvobodilni boj, zato bo tudi ves narod po osvoboditvi odločal o svoji usodi in zato ne more biti nihče, kdor je z narodom, za svoje pravice ogoljufan.

"OF oz. partizani so pobili toliko nedolžnih slovenskih katoliških ljudi, da je sprava z njimi nemogoča, ker je nemogoče presojati ta grozodejstva drugače, kot da je nameravala OF uničiti vse, kar je katoliškega na Slovenskem." To je vaš najhujši očitak in s tem očitkom, ki ste ga z zagrizeno doslednostjo vzdržali in ga ševzdržujete, ste slovenskemu ljudstvu največ škodovali. Kakšen delež ima pri tem zločinsko pisanje "Slovenca", "Slovenskega doma" in "Domoljuba", časopisov, ki jih izdaja Katoliška tiskovno društvo, ni treba posebej omenjati. Zavedajte se predvsem dveh stvari, prvič vodstvo OF ni zagrešilo nobenega zločina, drugič pa nihče ni bil kaznovan ali bit za to, ker je bil katoličan. OF je izločevala iz srede slovenskega ljudstva samo narodne izdajalce, katerih zločin je bil dokazan. Boj proti narodnemu izdajalcu pa je pravitako in še bolj upravičen, kakor boj proti okupatorju. Ogromna večina tistih, ki jih je katoliško časopisje proglasilo za žrtve vere in slovenstva, je prejelo zasluženo kazen za dokazano narodno izdajstvo. Nihče ne samo od njih, ampak od vseh, ki so padli izven boja z okupatorji, ni padel zaradi tega, ker je bil katolik. OF bo lahko v bodočnosti predložila dokaze za vse tiste primere, v katerih je nastopila kot upravičena slovenska oblast, za

obrambo naroda, ki je bil v boju z nadmočnim in nečloveškim okupatorjem.

Razumljivo pa je, da so se v teku tega velikega dogajanja, pripetile stvari, ki niso bile ne v interesu ne po želji slovenskega ljudstva, OF in njenega vodstva. Kakor ti pojavi niso bili od nikogar saše-ljeni in upravičljivi, tako so vendar razumljivi. Ne mogoče je namreč, da bi v času, kekršnega je preživela slovenski narod pred vsem v prvem letu okupaci je, stekel njegov veliki osvobodilni boj brez vsakih napak, brez takih primerov, ki bi bili kot posamezni pojavi vredni obsodbe. Kakor pri vseh sličnih gibanjih v zgodovini, ko se sproščajo ljudske sile, tako so tudi pri našem nujno spremljale ta razvoj: pose- mezne nevšečne okolnosti. Toda ali ste se kdaj vprašali, kje je iskati pravi vzrok takim pojavom? Po glavni vzrok so brez dvoma politične in družbene razmere, v katerih je živel v preteklosti naš narod, je naša celotna politična vzgoja, je način vsega pre- teklega življenja. Kaj je čuda, da se pri takem raz- gibanju, ki ga je v široke ljudske množice zanesel- na eni strani okupatorjev teror, na drugi pa naš boj, pojavil sem in tja nebrzdani odpor prej zatirane- ga človeka proti zatiralcem in da je včasih tak iz- bruh v svoji nepreračunanosti udaril po nekem, ki ni bil neposredno odgovoren. Za take pojave je v prvi vrsti odgovoren tisti, ki mu je bila v preteklosti poverjena skrb za celotno narodno vzgojo, pa je to skrb izrabil ali zlorabil. Kljub težki dediščini, ki jo je v tem pogledu prevzelo vodstvo osvobodilnega gibanja, je treba ugotoviti, da so bili pri nas taki primeri nereda in samopašnosti zelo redki. In čigava zasluga je, da so ostali ti slučajni oamrljeni in da je bila v kratkem času odstranjena vsaka samo- volja? Zasluga OF je in njene resne, dosledne in domoljubne volje, zasluga vojaškega in političnega vodstva je, ki je v kratkem dobilo vajeti v svoje roke. Vodstvo OF je vsak primer samovolje ostro ka- znovalo. V kolikor mu izjemne razmere preprečujejo

uvesti redni postopek proti slehernemu krivcu, bo brez dvoma to storilo po osvoboditvi, ker je in bo ostala njegova trdna volja pravične sodbe.

Ali ste kdaj pomislili, kakšen položaj bi nastal na Slovenskem, če ne bi bilo OF z njeno železno voljo voditi disciplinirano ves ta naš osvobodilni pohod? Kdo bi zadrževal ljudsko maščevalno jezo, ki je nastajala in rastle spričo grozodejstev bele garde? Mnogi pravite, da je bela garda nastala prav zaradi grozot OF. Da, za ta puhel in sam po sebi nemoč, neverjeten in nikoli upravičljiv razlog, se je hotela in se še vedno hoče skrivati vsa naša izdajalska protinarodna reakcija. Ne, stvari so bistveno drugačne in nikomur se jih ne bo posrečilo pred zgodovino izkriviti. Bela garda je bila organizirana in je izvajala svoje izdajalsko delo takoj ob pojavu naše OF, to je takrat, ko OF ni "izvajala še nikih grozot!" Saj ni ostalo slovenski javnosti prekrito izdajalsko delo Natlačena, Erlicha, številnih drugih "voditeljev" in njihovih pomagačev.

Ti ljudje so se že od vsega početka brez vsakega poudarka od strani OF usmerili proti njej, bili odločeni na vsak način izvesti politično in vojaško organizacijo s pomočjo okupatorjev, organizacijo, ki naj bi v zaščito osebnih in klikarskih interesov uničila naše partizanstvo. Zamislite si, z ramo ob ramo z okupatorjem so pričeli boj proti partizanom, - proti tisti edini sili na Slovenskem, ki je brezkompromisno in ne oziraje se na svoje težke žrtve vodila veličasten osvobodilni boj našega ljudstva, samo zato, da mu pribori svobodno in samostojno bodočnost. In kdo more biti tako slep in tako pokvarjen, da bi zasedel njihovemu opravičilu, ki ga vsiljujejo slovenski javnosti in zunanjemu svetu, češ branimo naroda pred razbojniki in morilci?

Ali ste se kdaj zamislili vi, ki ste pri tem delu pomagali in vi, ki ste se pustili od te strupene propagande zaslepiti in končno vi, ki kljub drugačnim mislim in čustvom niste imeli toliko poguma, da

bi dvignili glasen protest, kdo je očital OF njena grozodejstva? To so delali tisti ljudje, ki so krivci potokov slovenske krvi. Ali veste, da so številni naši najboljši možje in fantje padli kot talci zato, ker so jih ti ljudje izročili Italijanom? Ali veste, da so ti ljudje tisoče in tisoče naših mož, žena in otrok pognali v italijanska koncentracijska taborišča, kjer so brez vsake pomoči umirali? Kaj vam niso znani nešteti primeri mučenj in umorov, ki so jih izvrševali in jih še izvršujejo oboroženi hlapci teh ljudi na njihov ukaz? In to delajo izdajalci nad tistim slovenskim ljudstvom, ki se tako junaško bori proti okupatorju. Kaj mislijo ti ljudje, da so brez krivde zato, ker morda lastnoročno niso morili in dalbodo lahko pred zgodovino zanikali svojo odgovornost in jo prevalili na nas in svoje hlapce? Nikdar! In ali se zavedate, da je to njihovo neodgovorno in brezumno početje ustvarilo na Slovenskem stanje bratomorne vojne?

Mi vam namenoma kličemo v spomin in pred oči ta dejstva zato, da jih spoznate vsaj sedaj in da pravilno usmerite svoje nadaljno ravnanje. Spoznati morate, da si stojita nasproti dva popolnoma različna svetova, med katerima ni sprave. Mislim, sprave ni med taborom, ki nosi pečat zločina in med taborom, ki nosi prapor svete osvobodilne vojne. Med ljudmi pa ki niso premišljeno in zagrizeno zavrgli življenjske resnice, je in mora biti sprava.

Citali ste jasno izpoved Osvobodilne fronte in Komunistične stranke o garanciji svobode nazora, vesti in verzipovedi. Neštetokrat ste čuli iz ust mnogih naših tovarišev, ki sodelujejo v OF enake izjave. V vsej dveletni borbi niste mogli zaslediti niti enega primera, ki bi kazal, da goji OF in njeno vodstvo sovražnost do vere. Videli ste, da ni OF kakor tu di ne Komunistična stranka niti v najmanjši meri kršila dana jamstva. Prav dobro veste, da smo od vsega začetka želeli duhovnike v naše vojaške edinice prav zato, da bi bili deležni naši partizani tudi

verske hrane. Mnogi izmed vas, ki bodo čitali te vrste, se bodo dobro spominjali številnih pisem in osebnih pozivov, ki smo jih naslavljali na vas pisvi teh vrst. Mnogi vaši stanovski tovariši, ki so na svojih župnijah prihajali na stik s partizani in ki so zanje opravljali verske obrede, so vam morali povedati, kakšno je dejansko zadržanje partizanov do vere. Stališče Komunistične stranke in praktično rešitev tega vprašanja v domovini komunizma oz. socializma so vam pojasnili tovariši iz vodstva KP Kardelj in Kidrič. Te in še neštete druge stvari, ki kažejo na povsem pravilno zadržanje OF do vere, veste in še vedno zatrjujete, da so vse dane garancije samo izraz trenutne taktike, v prihodnjosti pa da je namen zatreti vse kar je katoliškega. Kakšne dokaze imate za to in s kakšno pravico vzdržujete take trditve? Kar tako v zrak se ne da govoriti, še manj pa prepričevati. Kaj mislite, da številni slovenski katoliški mošnje in fantje, ki so danes v OF in njeni vojski, ne ljubijo enako svoje vere kakor vi? Kaj mislite, da bi vztrajali pri ljudeh, ki jih v njihovih verskih čustvih žalijo in jim odrekajo pravico veroizpovedovanja? Ne, ker je nasprotno res, zato se vsi ti katoliški ljudje tako brezkompromisno udeležujejo naše skupne borbe. Ti, ki se borijo iz dneva v dan z ramo ob rami s komunisti in z ostalimi tovariši iz drugih nazorskih taborov, vedo in čutijo, kje je resnica in kje laž. Tako kakor uživajo danes vsi kristjani vso versko svobodo v OF, tako jo bodo v bodočnosti, ker so njen del, ker se bori OF za svobodo celotnega slovenskega naroda, torej tudi katoliškega in ker spada brez dvoma v pojem in vsebino svobode tudi svoboda vere in nazora.

Izdajalska propaganda šiti vesti, da namerava Osvobodilna fronta ob prevratu uprizoriti splošen pokolj vseh, ki niso tesno z njo. Ta propaganda trdi da vodstvo Osvobodilne fronte ne samo, da ni zmožno, ampak da tudi ne bo hotelo zadrževati namenov zrevolucioniranih množic. Vprašamo vas, kdo razen OF je zmo

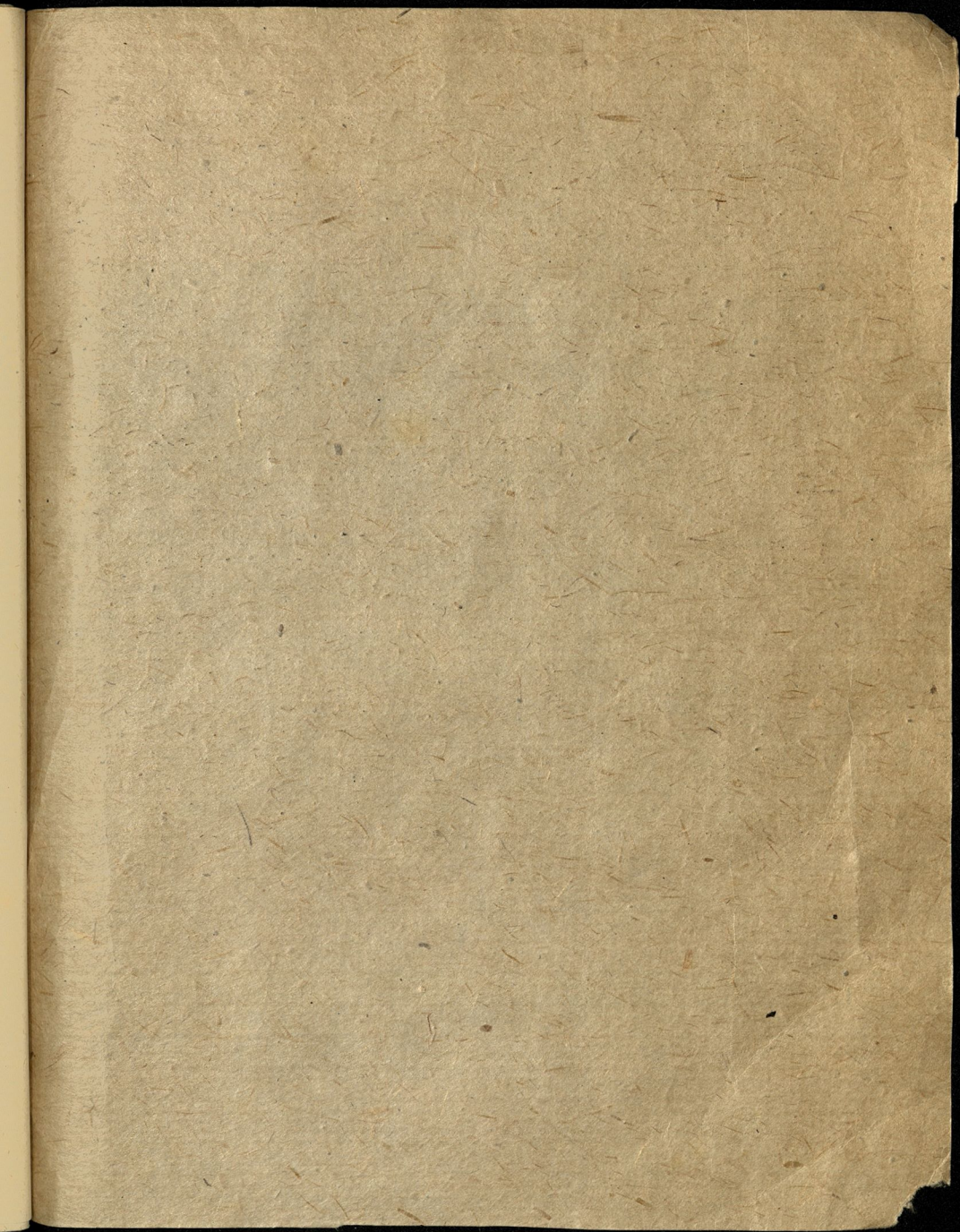
žen ob času prevrata res disciplinirano obdržati red in disciplino? Kdo razpolaga s tako vojaško silo, ki se je v dveh letih težkih borb prekalila in ki je danes sposobna strumno zastopati v obrambo na rodu pred zunanjim in notranjim sovražnikom? Ali nam mar daje taka jamstva tudi izdajalska bela garda in takzv. Mihajlovičeva redna jugoslovanska vojska, ki že dve leti netita državljansko vojno? Pretekli dve leti nam nudita jasen dokaz, da je samo OF in naša Narodno - osvobodilna vojska kot sestavni del NOV Jugoslavije sposobna vzdržati tudi vso težo prevrata samega. In vi, namesto da bi podprli to edino upravičeno slovensko narodno oblast, in njeno vojsko, ki je tudi edina garancija vaše varnosti, delate proti njej. Ali veste, da vsi tisti, ki jim je bela garda prizadejala toliko gorja, tako zelo sovražijo vse krivce prizadejanih strahot, da bi njihov sproščeni srd pomenil res delno uresničitev tega, kar danes v svoji brezumni propagandi navaja bela garda, če ne bi stala močna in trdna OF s svojo vojsko? Ali veste, da že danes preklinjajo oboroženi hlapci v beli gardi svoje voditelje, ki so jih zapeljali v nesrečo in da groze uporabljati orožje predvsem proti njim? Ali naj bodo to poroki reda in discipline in vaši čuvarji? NE! Tu v resnici stoji samo OF kot čuvar celokupnega slovenstva. Ta OF želi, da pridemo v novi čas strnjeni in disciplinirani in da bo tudi tište narodne izkoreninjenke, ki že davno zaslužijo kazen, sodilo ljudstvo po svojih rednih sodiščih. Vo-ljo discipliniranega prehoda v novi čas in pravičnega postopanja v bodočnosti, hoče in je tudi sposobna izvesti OF. V kolikor pa bodo seveda posamezni izdajalci, ki nikakor nočejo prestatiti z bratomornim bojem, otežili OF to odgovorno nalogo, toliko bo brez dvoma več žrtev. Prepričati sleherno našo žrtev, ki bi padla od slovenske roke ni zato v moči OF, ampak tistih, ki vodijo boj proti njej. Če dohiti Slovence odločilen trenutek strnjene in v eni sami vojski in

ta vojska more biti in ostati le naša NOV, potem mora vsakomur odpasti strah za nereda, nepremišljena dejanja, za obračunavanje.

Ne moremo v kratkih besedah izčrpati vseh ugovorov in odgovoriti na vse klevete, ki smo jih bili deležni pred vsem iz tistih vrst, ki so se smatrali za duhovne in politične voditelje slovenske katoliške skupnosti. Vendar pa nas spremlja tudi ob tej priliki, ko z dobro vero naslavljamo na vas te sestavke, zavest, da tudi v preteklosti nismo zamudili prilike, da ne bi storili vsega, da vas odvrnemo od pogubne poti narodnega izdajalstva in priključimo osvobodilnemu gibanju. Danes nas pri tem ponovnem pozivu spremlja še mirnejša zavest, ker je osvobodilni boj slovenskega ljudstva prejel mogočna potrdila v naši ožji in širši domovini in v vsem velikem zavezniškem svetu. Pričela je zmagovati nad lažjo in prevvaro resnica in poštenje, zato z neomajenim zaupanjem gledamo v bodočnost. V veliko zadoščenje nam je tudi zadržanje duhovščine na Primorskem, ki je ostala ob ljudstvu in ga ni zapustila.

To pot, ki jo hodimo, vodi slovensko ljudstvo skozi trpljenje, ogenj in smrt, toda žrtve niso bile in ne morejo biti zaman, kakor je res, da se velike stvari ne morejo roditi iz nič. Ker je v znatni meri prav od vas odvisno, da na tej zadnji postaji veličastnega slovenskega križevega pota prihranite našemu ljudstvu večje trpljenje, ki bi ga morali prenašati od lastnih zapeljanih bratov, za to vam v tej uri še enkrat kličemo: "Spreglejte, stopite na stran ljudstva in pomagajte mu!"

Slovenska knjižnica

6K M

C 14478

66009711009

COBISS ©

Mestna knjižnica Ljubljana